

Region Skånes yttrande över rapporten "En ökad lokal och regional klimatomställning - Underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023" Miljödepartementets diarienummer: M2022/01830

Region Skåne tackar för möjligheten att lämna synpunkter på underlaget till klimatpolitisk handlingsplan och delger härmed vårt yttrande.

Inledning

Bakgrund

Länsstyrelsen i Uppsala län har fått i uppdrag av regeringen att med stöd från Naturvårdsverket och Energimyndigheten ta fram analyser och förslag till styrmedel och andra åtgärder som bidrar till en lokal och regional klimatomställning i hela landet. Det handlar om förändringar som gör att kommuner, regioner och andra relevanta aktörer bättre kan tillvarata befintliga stöd, insatser och andra åtgärder från nationell nivå. Förslagen ska kunna införas under perioden 2023–2026 och ska bidra till att klimatmålen nås på ett långsiktigt hållbart och kostnadseffektivt sätt.

Region Skånes ansvar och arbete inom området

Region Skåne har ansvar för vård och hälsa i Skåne samt ett samordnande ansvar för Skånes utveckling, enligt Lag 2010:630 och lagändring 2019:944 om regionalt utvecklingsansvar. Detta ansvar innebär att utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av denna samt att upprätta och fastställa planer för regional transportinfrastruktur. Region Skåne är också regional kollektivtrafikmyndighet i Skåne län, vilket innebär det politiska och ekonomiska ansvaret för den samhällsfinansierade kollektivtrafiken. Region Skåne upprättar också den regionala transportinfrastrukturplanen som pekar ut de strategiska satsningarna på regional transportinfrastruktur såsom vägar och cykelvägar samt satsningar på kollektivtrafik. Region Skånes gällande länsplan 2018–2029 samt kommande ej beslutade länsplan 2022–2033 syftar till att skapa ett transporteffektivt samhälle. Region Skåne upphandlar och driver kollektivtrafiken i Skåne. Samtidigt arbetar Region Skåne mot de mål som är uppsatta i Strategi för ett hållbart transportsystem i Skåne 2050, med mål om en ökad andel gång, cykel och kollektivtrafik i färdmedelsfördelningen.

Region Skåne har sedan januari 2019 även ansvar för den regionala fysiska planeringen i regionen, samt uppdraget att ta fram *Regionplan för Skåne 2022–2040* som beslutades i juni 2022. Region Skåne gör även regionala bedömningar av den ekonomiska utvecklingen

samt prognoser över sysselsättning och tar årligen fram befolkningsprognoser och hushållsprognoser för Skåne och dess kommuner samt skattningar av den faktiska efterfrågan på nya bostäder.

Region Skåne har sedan flera år ett klimatstrategiskt arbete i nära samverkan med både Länsstyrelsen i Skåne och Skånes Kommuner, genom *Klimatsamverkan Skåne*. Region Skåne arbetar för genomförandet av *Klimat- och energistrategi för Skåne*, som beslutades 2018 och har långtgående mål om att minska både direkta och konsumtions-relaterade utsläpp i Skåne till år 2030.

Region Skåne har tagit initiativ till *Skånes Effektkommission* som bildades i februari 2021 med syfte att samla skånska aktörer som gemensamt kan förbättra elförsörjningen vad gäller leveranssäkerhet, kostnad och miljö. Egna analyser samt utbyte med myndigheter, energiaktörer och skånskt näringsliv har gett en klar bild över det allt större effektbehovet. Genom *Skånes Elektrifieringslöfte* vill aktörerna gemensamt arbeta för att ställa om de regionala godstransporterna till eldrift.

Region Skåne yttrar sig över underlagsrapporten *Lokal och regional klimatomställning - Underlag inför klimatpolitisk handlingsplan 2023* utifrån ovanstående ansvar och arbetsområden.

Utredningens förslag på styrmedel och andra åtgärder

Förslag 1. Nationell samordnare för Färdplan för kommuner och regioners klimatomställning

Förslag 2. Myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning

Förslag 3. Klimatomställningsfunktion på strategisk nivå hos kommuner

Förslag 4. Standardiserad redovisning av klimatåtgärder

Förslag 5. Förstärkt uppdrag till länsstyrelsen för att leda och koordinera energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå.

Förslag 6. Regional upphandlingssamordning

Förslag 7. Regional mobilitets- och tillgänglighetssamordningsfunktion

Förslag 8. Ökade klimatkrav i offentlig upphandling

Förslag 9. Ökad lokal implementeringsförmåga för kolinbindning via återvätning

Förslag 10. Utred tillstånds- respektive anmälningsplikt för stora energi- och eleffektanvändare

Region Skånes synpunkter

Region Skåne är huvudsakligen positiv till de förslag som presenteras i utredningen. För att kunna skapa en hållbar samhällsutveckling är det viktigt att bromsa den klimatförändring som vi redan nu ser effekterna av. Region Skåne anser att det är ytterst angeläget att vi når uppsatta regionala, nationella och internationella klimatmål och välkomnar nationella åtgärder och styrmedel som syftar till att bidra till en snabb minskning av klimatpåverkande utsläpp. Särskilt positivt är åtgärder som samtidigt stimulerar företags konkurrenskraft och främjar människors hälsa.

Sammanfattningsvis vill Region Skåne anföra nedanstående synpunkter. Resonemangen vidareutvecklas och fördjupas längre ned i yttrandet.

- **Roller/funktioner** (förslag 1, 3, 5, 6, 7). Region Skåne ser positivt på förslagen om
 - att inrätta en nationell samordnare för *Färdplan för kommuner och regioners klimatomställning*
 - att inrätta en *strategisk klimatomställningsfunktion* på kommunerna.
 - *regional upphandlingssamordning*

Förslag 5 att stärka länsstyrelsens uppdrag för att leda och koordinera energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå kan med fördel ske i samverkan med regionen eftersom det knyter an till regionens roll att leda regional utveckling och regional fysisk planering. I Skåne har *Skånes Effektkommission* startats som har en liknande funktion redan idag.

- **Myndighetslyft** (förslag 2). Region Skåne ser positivt på utredningens förslag att satsa på kompetensutveckling genom ett *Myndighetslyft* för kommuners och regioners klimatomställning. En utbildningsinsats som kan få större effekt är om det erbjuds specifik kompetensutveckling, till främst kommuner och företag, som innefattar exempel på innovationer och lösningar inom de områden där klimatpåverkan är störst; d.v.s. industri, areella näringar (jord- och skogsbruk) och transporter. Klimatanpassning genom utveckling av grönstruktur och naturbaserade lösningar i urbana miljöer bör också vägas in i den lokala och regionala klimatomställningen.
- **Standardiserad redovisning av klimatåtgärder** (förslag 4) Region Skåne är positiv till en standardiserad redovisning av åtgärder, men för att undvika att klimatnyttan från de sammanställda resultaten kan ifrågasättas bör redovisningsmallar ha både kvalitativa och kvantitativa delar.
- **Ökade klimatkrav i offentlig upphandling** (förslag 8) Region Skåne är positiv till förtydligande i LOU, Lag (2016:1145) om offentlig upphandling, som kan underlätta att ställa krav på klimatprestanda för produkter och tjänster.
- **Klimat och folkhälsa**. Region Skåne anser att miljön vi bor och verkar i har en stor påverkan på folkhälsan. Ett helhetsgrepp bör därför tas för att lyfta fram naturbaserade lösningar och gröna urbana miljöers betydelse för klimatanpassning men också för folkhälsa, ökad fysisk aktivitet och klimatsmarta transporter såsom gång- och cykeltrafik.

- **Näringslivets roll.** Näringslivet är nödvändigt för att lyckas med klimatomställningen, kanske främst genom nya tekniklösningar, samt kompetensutveckling och utbildningssatsningar av medarbetarna. Region Skånes roll är att arbeta med regional näringslivsutveckling och dess hållbara omställning samt kompetensförsörjningen och är därför en viktig part att involvera i arbetet.

Roller/funktioner (förslag 1, 3, 5, 6, 7).

Ansvarsstrukturer och roller i klimatomställningen upplevs i dagsläget som otydliga eftersom det saknas en tydlig sammanhållande kraft på nationell nivå. Även på kommunal och regional nivå är ansvaret uppdelat. Regionplanens roll som planeringsverktyg och regionplaneorganets uppdrag bör tydliggöras när det gäller prioriteringar i klimat- och energiarbetet på regional nivå.

Region Skåne ser därför positivt på förslagen om

- att inrätta en nationell samordnare för *färdplan för kommuner och regioners klimatomställning* (1)
- att inrätta en *strategisk klimatomställningsfunktion* på kommunerna (3)
- regional upphandlingssamordning (6)
- regional funktion för mobilitets- och tillgänglighetssamordning (7)

Gällande förslag 5, att stärka länsstyrelsens uppdrag för att leda och koordinera energi- och klimatomställning på lokal och regional nivå, vill Region Skåne lyfta betydelsen av *Regionplan för Skåne 2022–2040* som ett viktigt planeringsverktyg för att förbättra förutsättningarna för en effektiv klimatomställning. Vidare vill Region Skåne lyfta att det inte enbart är länsstyrelsens uppdrag att leda och koordinera energi- och klimatomställningen utan även regionernas utifrån det regionala utvecklingsansvaret (Lag 2010:630 om regionalt utvecklingsansvar) samt ansvaret för regional fysisk planering enligt kap 7, plan- och bygglagen (2010:900). Region Skåne ser positivt på att rapporten förtydligar Länsstyrelsens roll men ser gärna att rapporten på ett likvärdigt sätt tydliggör regionplaneorganets roll vad gäller energi- och klimatomställningsarbetet. Region Skåne har tagit initiativ till *Skånes Effektkommission* som har en liknande funktion redan idag. Samverkansplattformen bildades i februari 2021 med syfte att genom aktörssamverkan förbättra elförsörjningen vad gäller leveranssäkerhet, kostnad och miljö.

Arbetet med att främja fossilfri elproduktion förutsätter ett nära samarbete mellan länsstyrelse och region. Framtagandet av regionala planeringsunderlag sker i nära samverkan och organisationerna behöver gemensamt verka för en samsyn gällande utvecklingen av fossilfria energikällor. Detta är av särskilt stor vikt för elområde 4. Plattformar för dialog och samverkan är en viktig del i arbetet. För det syftet finns *Klimatsamverkan Skåne* för samverkan kring strategiskt viktiga klimatfrågor. Samverkande organisationer arbetar utifrån *Klimat- och Energitrategi för Skåne*.

Myndighetslyft (förslag 2)

Region Skåne ser positivt på utredningens förslag att satsa på kompetensutveckling genom ett *Myndighetslyft för kommuners och regioners klimatomställning*.

Region Skånes bild är dock att orsakerna till att klimatpåverkande utsläpp inte minskar i linje med uppsatta mål till 2030 och 2045 samt att klimatanpassningen av urbana miljöer är

otillräcklig för att klara framtida klimatutmaningar inte främst löses genom en allmän klimatutbildning för myndigheter.

För att en utbildningsinsats ska få större effekt bör det erbjudas specifik och tillämpad kompetens-utveckling till främst kommuner och företag som innefattar exempel på innovationer och lösningar inom de områden där klimatpåverkan är som störst; d.v.s. industri, areella näringar (jord- och skogsbruk) och transporter. Klimatanpassning och naturbaserade lösningar i urbana miljöer är exempel på specifika områden där det finns behov av kompetensutveckling.

Standardiserad redovisning av klimatåtgärder (förslag 4)

Det finns fördelar, bl.a. för jämförande statistik etc., att sammanställa åtgärder på ett standardiserat sätt så att jämförelser mellan olika kommuner och regioner underlättas. Region Skåne är positiv till en standardiserad redovisning av åtgärder, men för att undvika att klimatnyttan från de sammanställda resultaten kan ifrågasättas bör redovisningsmallar ha både kvalitativa och kvantitativa delar så att mallen ger en viss flexibilitet. Enkelhet och tydlighet i formulär och instruktioner bör prioriteras framför detaljrikedom.

Ökade klimatkrav i offentlig upphandling (förslag 8)

Region Skåne är positiv till förtydligande i LOU, Lag (2016:1145) om offentlig upphandling, som kan underlätta att ställa krav på klimatprestanda för produkter och tjänster.

En aspekt som är önskvärd, bl.a. utifrån ett beredskapsperspektiv, är att förtydliga möjligheten att genom funktionell beskrivning av varan/tjänsten kunna efterfråga lokala och regionala råvaror för t.ex. mat och energi (biogas m.m.). Region Skåne anser att biogasens betydelse för klimatomställningen samt dess nyckelroll i en biobaserad cirkulär ekonomi bör lyftas fram tydligare i underlaget till handlingsplanen.

Ökad lokal implementeringsförmåga för kolinbindning via återvätning (förslag 9)

Region Skåne är positiv till förslag som leder till ökad lokal implementeringsförmåga för kolinbindning via återvätning. Återvätning av torv-/våtmarker är en av de mest kostnadseffektiva klimatåtgärderna som snabbt kan skapa klimatnytta.

Utred tillstånds- respektive anmälningsplikt för stora energi- och eleffektanvändare (förslag 10)

Region Skåne är positiv till förslaget, men önskar påpeka att det finns andra åtgärder som är mer effektiva än just tillstånds- respektive anmälningsplikt för stora energi- och eleffektanvändare, t.ex. ekonomiska incitament att spara el särskilt vid effektoppar.

Övriga synpunkter

Elproduktion och eldistribution

Region Skåne ser positivt på ett ökat nationellt fokus på elektrifieringens viktiga roll i klimatomställningen. För elområde SE4 är det extra viktigt att underlätta utbyggnad av elproduktion och eldistribution. Region Skånes bild är att det finns ett behov av att

verksamhetsutövare tidigt ska få vägledning om när och hur en planerad verksamhet (t.ex. vindkraft) kan orsaka skada på totalförsvarets intressen samt förslag på hur intressekonflikter kan lösas.

Detta ger förbättrade förutsättningar för produktion av förnybar energi i Skåne.

Transporteffektivitet

Region Skåne är positiv till förslag som uppmärksammar transporternas betydelse för klimatomställningen eftersom de står för en stor andel av kommuners och regioners klimatpåverkande utsläpp.

Region Skåne har i rollen som upprättare av länsplaner för transportinfrastruktur möjlighet att prioritera satsningar för att uppnå gällande mål, men har i nuvarande utformning av arbetet ej möjlighet att styra genomförandet, då detta ansvar ligger på Trafikverket. Trots att Region Skåne har rollen som länsplane-upprättare är regionen inte en formell remissinstans för vägplaner även om de finansieras av länsplanen. Region Skåne önskar få en bättre kontroll över genomförandet och att åtgärderna som finansieras av länsplanen faktiskt följer planen.

Klimatanpassning och folkhälsa

Klimatanpassning genom utveckling av grönstruktur och naturbaserade lösningar i urbana miljöer bör också vägas in i den lokala och regionala klimatomställningen. Region Skåne ser att miljön vi bor och verkar i har en stor påverkan på folkhälsan. Ett helhetsgrepp bör därför tas i handlingsplanen för att lyfta fram potentialen för naturbaserade lösningar samt gröna urbana miljöers betydelse för klimatanpassning, folkhälsa och fysisk aktivitet.

Näringslivets betydelse för klimatomställningen

Näringslivet är nödvändigt för att lyckas med klimatomställningen, kanske främst genom nya tekniklösningar, samt kompetensutveckling och utbildningssatsningar av medarbetarna. Region Skånes roll är att arbeta med regional näringslivsutveckling och dess hållbara omställning samt kompetensförsörjning och är därför en viktig part att involvera i arbetet.

I handläggningen av detta ärende har avdelningen för regional utveckling genom enheterna miljö och hälsa, regional planering, samhällsanalys, transport och infrastruktur samt internmiljö, Regionfastigheter och Skånetrafiken deltagit.

Med vänlig hälsning

Anna Jähnke

Ordförande

Richard Gullstrand

Tf Utvecklingsdirektör